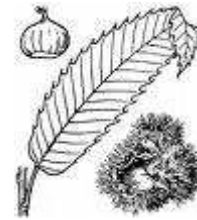

Per saber-ne més...

CASTANYADA

Ben entrada la tardor se celebra a casa nostra una tradició popular i arrelada, la Castanyada, concretament el dia de Tots Sants, l'1 de novembre, i en algun lloc l'endemà, dia dels Difunts. Però uns quants dies abans aquesta fruita tardorenca ja omple festes escolars, fires, àpats familiars i, des de fa relativament poc, concorregudes celebracions de carrer.

La Castanyada i Tots Sants rubriquen que l'estiu s'ha esvaït definitivament. La terra, que ja ha llevat fruit, espera la sembra que fructificarà l'any vinent; els arbres perden les fulles després de tenyir-les de tonalitats diverses; i el fred comença a fer-se notar, després del bon temps.

Si hi pensem bé, no fa estrany que sigui per aquestes dates que, des de temps immemorials, la gent recordi els qui ja no hi són. La vitalitat de la primavera i l'estiu han donat pas a un paisatge dur i a un temps advers.

La festa de Tots Sants fou instituïda el segle VII, quan el papa Bonifaci IV, en lloc de fer enderrocar el Panteó romà, projectat per l'emperador Adrià i dedicat a les divinitats romanes, el consagrà a la Mare de Déu i als màrtirs del cristianisme. Segles més tard, l'Església va instituir la pràctica de recordar tots els difunts, just l'endemà de Tots Sants. D'aquesta manera, s'adoptava un costum pagà, propi de molts pobles de l'antigor.

Les castanyes i els campaners

I el costum de menjar castanyes per Tots Sants, quin origen té? Doncs, no és gens clar. Una interpretació popular el relaciona amb l'antiga tradició de tocar les campanes la nit de Tots Sants per recordar als fidels la necessitat de pregar per les ànimes dels difunts. Segons que sembla, els campaners, després de fer repicar les campanes amb força durant una bella estona, reposaven i es menjaven un grapat de castanyes o qualsevol altra fruita del temps, que feien passar avall amb un traguinyol de vi. Ja us podeu imaginar que moltes vegades els campaners no estaven pas sols, ans els acompanyava molta gent disposada a compartir aquest ressopó tan senzill com saborós. És d'aquesta manera, prou curiosa, que potser va néixer una tradició que ja s'havia generalitzat a la fi del segle XVIII.

Els panellets

"Per Tots Sants, castanyes i panellets". Aquesta dita recorda prou bé que els panellets són també un producte típic d'aquesta diada. Tradicionalment fets a base d'ametlla i sucre, val a dir: de massapà, darrerament s'hi han afegit ingredients varis que els fan encara més dolços. Però, igual que les castanyes, tampoc no s'ha pogut escatir per què es mengen panellets per aquestes dates. El costum potser ve de l'antiga tradició de fer un àpat familiar molt ritual després del traspàs d'un ésser estimat; o potser de les ofrenes que els fidels feien a l'església o a la tomba del difunt perquè no li manqués nodriment en el viatge al més enllà. Això lligaria amb el fet que el panellet és un dolç que es conserva molt, que no es fa malbé d'un dia per altre.

Més tradicions

Les tradicions de Tots Sants i del dia dels Difunts no s'acaben pas amb les castanyes i els panellets. També és costum de consumir moniatos i fruita confitada aquests dies. El moniato s'escaliva o es fregeix, i sovint és un ingredient més dels panellets, com la patata. La fruita confitada a base de sucre abans, a pobles i ciutats, es rifava juntament amb els panellets. El codonyat, la confitura de codony, és encara avui una menja molt típica d'aquestes dates.

A banda les tradicions gastronòmiques, cal fer esment també de les peces teatrals que, temps enrere, es representaven per Tots Sants, com ara el tradicional 'ball de la mort', obra parlada que no era exclusiva d'aquesta diada, i 'Don Juan Tenorio', del poeta i dramaturg espanyol José Zorrilla. Finalment, i com ja deveu saber, els dies de Tots Sants i de Difunts era tradicional d'anar al cementiri.